

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра педагогічної та вікової психології

Професор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Саврицький С. В. *С. В. Саврицький*

Протокол № 2 від «16» жовтня 2019 р.

№9616102019

**ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ**

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавр

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Луцьк – 2019

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі» для студентів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія

Розробник:

Дмитріюк Н.С., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Рецензент:

Хлівна О. М., доцент, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної та клінічної психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 30. 08. 2019 р.

Завідувач кафедри: _____

Гошовський Я. О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології

протокол № 1 від 04. 09. 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____

Іванашко О. Є.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»	05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4	053 Психологія	Рік навчання 3
		Семестр 3 ?????
ІНДЗ: <u>немає</u>	Психологія	Лекції 8 год.
		Практичні (семінарські) 6 год. Лабораторні 6 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 86 год.
		Консультації 14 год.
	Бакалавр	Форма контролю: залік

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5	053 Психологія	Рік навчання 3
		Семестр 6
ІНДЗ: <u>немає</u>	Психологія	Лекції 12 год.
		Практичні (семінарські) 12 год. Лабораторні 12 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 96 год.
		Консультації 18 год.
	Бакалавр	Форма контролю: залік

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна є пропедевтичним курсом циклу професійної та практичної підготовки фахівця з психології, а тому вивчається першою і є основою для вивчення всіх наступних професійно-орієнтованих дисциплін (загальної, експериментальної, соціальної, вікової, педагогічної, практичної психології, психодіагностики, тощо).

Метою викладання навчальної дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень» є формування наукових уявлень про

процес психічного розвитку, рушійних сил, закономірностей, особливостей розвитку психіки у різні вікові періоди та організацію методології наукового пізнання

Завданнями вивчення дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень» передбачено:

- ознайомити студентів зі специфікою теоретичних питань психології розвитку, з особливостями різних теоретичних позицій у психології розвитку та боротьбу ідей а також причин появи провідних концепцій розвитку актуальних для сучасної психологічної науки;

- детальне розуміння та аналіз тих прийомів, засобів і методів пізнання, за допомогою яких досягається отримання об’єктивно дійсних знань щодо особливостей та закономірностей розвитку психіки на вікових етапах;

- розвивати професійне мислення та сприяти вивченню методології наукового пізнання окремих теорій розвитку, які є провідними у рамках одного або декількох вікових періодів.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця вивчення дисципліни студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- основні теоретичні позиції у визначенні рушійних сил, механізмів розвитку психіки;
- уявлення про особливості розвитку пізнавальних процесів, мотиваційної, емоційно-вольової сфер особистості.
- характеризувати та вирішувати типові задачі розвитку в когнітивному, особистісному, соціальному контекстах;
- специфічні засоби і методи, за допомогою яких відбувається наукове дослідження пропедевтики розвитку.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

для заочної форми навчання на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень							
Тема №1. Розвиток як філософська категорія	12	1			1	10	

Тема №2. Категорія пропедевтики психології розвитку психології	14	1	1	1	1	10	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	13	1	1		1	10	
Разом за змістовим модулем 1	39	3	2	1	3	30	
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку.							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	12	1			1	10	
Тема№5.Психоаналітичний підхід до розвитку психіки	13	1	1		1	10	
Тема №6 Соціогенетичний підхід до розвитку психіки	13	1		1	1	10	
Разом за змістовим модулем 2	38	3	1	1	3	30	
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку в зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема№7. Проблеми пропедевтики психології розвитку в працях зарубіжних та вітчизняних психології	7			1	1	5	
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	8	1		1	1	5	
Тема №9. Культурно-історична теорія в розвитку психіки	10		1	1	2	6	
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.МЛеєнсьв).Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	8		1		2	5	
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	10	1	1	1	2	5	
Разом за змістовим модулем 3	43	2	3	4	8	26	
Усього годин	120	8	6	6	14	86	

**Інформаційний обсяг навчальної дисципліни
для заочної форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лекц.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1 Основні теоретичні проблеми та підходи в психології пропедевтики розвитку та організації наукових досліджень							

Тема №1. Розвиток як філософська категорія	12		1	1		10	
Тема №2. Категорія пропедевтики психології розвитку психології	12		1	1		10	
Тема №3 Пропедевтика психології розвитку впродовж онтогенезу	20	3	1	1		10	5
Разом за змістовим модулем 1	44	3	3	3		30	5
Змістовий модуль 2. Основні теоретичні платформи детермінації психічного розвитку.							
Тема №4. Біогенетичний підхід у розвитку психіки	15	2	1	1		10	1
Тема №5. Психоаналітичний підхід до розвитку психіки	15	2	1	1		10	1
Тема №6 Соціогенетичний підхід до розвитку психіки	17	2	1	1		10	3
Разом за змістовим модулем 2	47	6	3	3		30	5
Змістовий модуль 3. Сучасні концепції розвитку в зарубіжній та вітчизняній психології							
Тема №7. Проблеми пропедевтики психології розвитку в працях зарубіжних та вітчизняних психології	16		1	1		10	4
Тема №8. Концепція соціально-історичної обумовленості психіки	14	1	1	1		10	1
Тема №9. Культурно-історична теорія в розвитку психіки	9	1	1	1		5	1
Тема №10. Діяльнісний підхід у розвитку (О.М.Леєнєв). Психічний розвиток (Д.Б. Ельконін)	9		2	1		5	1
Тема №11. Категорія розвитку в теоріях А.В. Петровського та П.Я. Гальперіна	11	1	1	2		6	1
Разом за змістовим модулем 3	59	3	6	6		36	8
Усього годин	150	12	12	12		96	18

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Як у розуміють поняття «розвиток»? В чому полягає принципова відмінність процесу розвитку від інших змін об'єктів? Наведіть приклади, враховуючи специфіку психічного розвитку людини.

2. У чому полягає проблема періодизації психічного розвитку людини?

3. У чому специфіка соціальної ситуації розвитку дитини раннього віку?
4. Назвіть основні чинники психічного розвитку людини. Покажіть їх роль і місце в психічному розвитку дитини.
5. Наведіть модель психічної структури особистості та стадії психосексуального розвитку за З. Фройдом.
6. Охарактеризуйте роль біологічного фактора в розвитку психіки дитини.
7. В чому сутність теорій «чистої дошки»?
8. Чим відрізняється пояснення джерел розвитку дитини представниками класичного біхевіоризму та авторами теорії соціального навчання?
9. Наведіть основні системи пояснень темпераменту: гуморальна, конституційна (морфологічна), нейрофізіологічна. Фізіологічні основи темпераменту (вчення І.П.Павлова).
10. Визначте роль соціального середовища в розвитку особистості дитини?
11. Роль заохочення та покарання у формуванні поведінки дитини (за Б. Скіннером).
12. За якими показниками оцінюється адаптованість дитини до шкільного навчання та які рівні адаптації можна виокремити?
13. Наведіть зовнішні та внутрішні умови психічного розвитку людини?
14. Охарактеризуйте стадії розвитку З. Фройдом.
15. Дайте визначення «віку» із психологічної точки зору?
16. Наведіть відомі вам кількісні та якісні зміни людської психіки? Поясніть відмінність між ними.
17. Які основні закони дитячого розвитку сформулював Л. С. Виготський?
18. Яким чином проявляється нерівномірність й гетерохронність психічного розвитку людини? Наведіть приклади.
19. Розкрийте зміст понять «розвиток», «формування», «становлення», «соціалізація», чинники, умови й рушійні сили розвитку особистості.
20. Охарактеризуйте стадії психосоціального розвитку, які
21. Що називають «автономним дитячим мовленням»? Які його основні ознаки й особливості вживання? Розкрийте небезпеки автономного мовлення дитини у ранньому віці.
22. Яким чином взаємопов'язані процеси розвитку, дозрівання і росту?
23. Розкрийте поняття «соціалізація»? Стадії, джерела, механізми соціалізації. Які умови (фактори) впливають на процес соціалізації особистості?
24. У чому полягає така закономірність розвитку психіки людини, як інтегрованість?
25. Охарактеризуйте стадії розвитку згідно теорії Ж. Піаже?
26. Розкрийте психосоціальну концепцію розвитку особистості Е. Еріксона та її головні поняття: «Его-ідентичність», «групова ідентичність», «криза ідентичності», систему стадій розвитку.
27. Розкрийте зміст категорії «новоутворення віку»? Що розуміють під «центральною новоутворенням віку», «центральною лінією розвитку»?
28. Охарактеризуйте когнітивний розвиток дитини першого року життя.

29. Охарактеризуйте особливості дитячого світогляду в період дошкільного дитинства (за Ж. Піаже).

30. На основі яких критеріїв побудував свою періодизацію дитячого розвитку Л. С. Виготський?

31. Розкрийте теорію захисних механізмів, концепцію психологічного захисту в психоаналізі, класифікацію захисних механізмів та їх критерії.

32. Які критерії та показники використовують для характеристики психічного розвитку дитини (людини взагалі)?

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (мах = 40 балів)											Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль I											Модуль II		
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2			Змістовний модуль 3					МКР 1	МКР 2	
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	30	30	100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			
2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре	
75-81	Добре	
67-74	Задовільно	
60-66	Достатньо	
1-59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология / Г. С. Абрамова. -М.: Академ, проект, 2001. - 704 с.

2. Авдеева Н. Н. Вы и младенец: у истоков общения / Н. Н. Авдеева, С.Ю.Мещерякова. - М.: Педагогика, 1991. -160 с.
3. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды : в 2 т. / Б. Г. Ананьев; под ред.: А. А. Бодалева, Б. Ф. Ломова. -М., 1980.-Т. 1.-230с.
4. Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых/ Б. Г. Ананьев.- М., 1973.
5. Балл Г. А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г. А. Балл. - К.; Донецк, 1993. -32 с.
6. Баранова И. В. Нравственные ценности. Развивающая программа для младших школьников : метод, пособие для учителей и психологов / И. В. Баранова, С. Р. Гупта, Е. Н. Фитина. - М.: Генезис, 2004. - 144 с.
7. Берне Р. Развитие "Я - концепции" и воспитание : пер. с англ. / Р. Берне. - М.: Прогресс, 1986. - 422 с.
8. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод, посіб. : У 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади /І. Д. Бех. - К.: Либідь, 2003. - 342 с.
9. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості /І. Д. Бех // Цінності освіти і виховання / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. -К., 1997.- С. 8-11.
10. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богуш. - К.: Слово, 2004. -374 с.
11. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Л. И.Божович ; под ред. Д. И. Фельдштейна. - М., 1995. -210 с.
12. Боришевский М. И. Психологические особенности самосознания подростков / М. И. Боришевский. - К., 1981.
13. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. -СПб.: Питер, 2001.-208 с.
14. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., - 2-е вид., допов. -К.: Каравела, 2009. - 400 с.
15. Вікова психологія / за ред. Г. С. Костюка. - К.: Рад. шк., 1976.-269 с.
16. Возрастная и педагогическая психология : хрестоматия : [учеб. пособие] для студ. высш. учеб. заведений / сост.: И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. - 5-е изд., стер. - М. : Академия, 2008. - 368 с. - (Высшее профессиональное образование).
17. Возрастная и педагогическая психология / под ред. М. В. Гаме-зо. - М.: Просвещение, 2004. - 256 с.
18. Возрастная и педагогическая психология / под ред. А.В.Петровского. - М., 1979.
19. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматия : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / сост.: В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - 7-е изд., пе-рераб. и испр. - М. : Академия, 2008. - 624 с. - (Высшее профессиональное образование).
20. Возрастная психология взрослых. Вып. 1-2 / под общ. ред. Д. Г. Ананьева. - Л., 1971.
21. Воспитание гуманных чувств у детей / под ред.: Л.НЛроколиенко, В. К. Котырло. - К. : Рад. школа, 1987. -174 с.

22. Выготский Л. С. Кризис 3-х лет / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 368-375.
23. Выготский Л. С. Младенческий возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 269-280.
24. Выготский Л. С. Проблема возраста / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 244-256.
25. Выготский Л. С. Ранний возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1992. - Т. 4. - С. 340-367.
26. Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. - М., 1984. - Т. 4. - С. 256.
27. Гамезо М. В. Возрастная психология: личность от молодости к старости: учеб. пособие / М. В. Гамезо, В. С. Герасимова и др. - М.: Пед. общество России : Изд. Дом "Ноосфера", 1999. - 272 с.
28. Гроф С. Человек перед лицом смерти : пер. с англ. / С. Гроф, Дж. Хэлифакс. - М. : Изд-во Трансперсонального ин-та, 1996.-246 с.
29. Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология" / О. Б. Дарвиш ; под ред. В. Е. Кло-ско. - М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 264 с. - (Учебное пособие для вузов).
30. Донченко Е. А. Личность, конфликт, гармония / Е.А.Донченко, Т. М. Титаренко. - К., 1987. - 85 с.
31. Заброцький М. М. Вікова психологія / М. М. Заброцький. -К.: МАУП, 1998.-89 с.
32. Запорожец А. В. Избранные труды : в 2 т. / А. В. Запорожец.-М., 1986.-320 с.
33. Захаров А. И. Как предупредить отклонения в поведении ребенка / А. И. Захаров. - М.: Педагогика, 1986. - 128 с.
34. Кон И. С. Психология ранней юности : кн. для учителя / И. С. Кон. - М.: Просвещение, 1989. - 255 с.
35. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. - К, 1989. - 608
36. Кравцова Е. Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе / Е. Е. Кравцова. - М.: Педагогика, 1991.-152 с.
37. Краснова О. В. "Мы" и "Они": эйджизм и самознание пожилых людей / О. В. Краснова // Психология зрелости и старения. - 2000. - № 3. - С. 18-36.
38. Крэйг Г. Психология развития / Г. Крэйг. - СПб. : Питер, 2000. - 992 с.
39. Кузикова С. Б. Основы возрастной психокоррекции / С.Б.Кузикова. - Сумы : СДПУ, 2001. - 316 с.
40. Кузикова С. Б. Психологическая программа коррекции и развития личности в подростковом возрасте : учеб.-метод. пособие / С. Б. Кузикова. - Сумы : СДПУ, 1998. - 800 с.
41. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія / В. У. Кузьменко. М.:НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2005. - 354 с.
42. Кулагина И. Ю. Возрастная психология: полный жизненный цикл развития человека : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. - М.: Изд-во "Институт психологии", 1996.

43. Кулагина И. Ю. Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Коллюцкий. - 2-е изд. - М.: ТЦ Сфера, 2009. - 464 с.
44. Кулагина И. Ю. Возрастная психология / И. Ю. Кулагина. -М.:УРАО, 1999.- 176 с.
45. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко ; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. - К. : Центр навч. л-ри, 2005. - 128 с.
46. Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения / М. И. Лисина. - М.: Педагогика, 1986. - 143 с.
47. Логинова В. Формирование представления о труде взрослых / В. Логинова, Л. Мотирина // Дошкольное воспитание. - 1970. - № 10. - С. 56-63.
48. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / СДМаксименко. - М.: Рефл.-бук; К.: Ваклер, 2000. - 320 с.
49. Максименко С. Д. Метод дослідження особистості / С.Д.Максименко // Практична психологія та соціальна робота. - 2004. -№ 7. - С. 1-9.
50. Максименко С. Д. Основи генетичної психології : навч. посіб. - К.: НПЦ "Перспектива", 1998. - 217 с.
51. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. - К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
52. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н.Ю.Максимова, С. В. Толстоухова. - К., 2000. - 200 с.
53. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития : учеб. для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Педагогика и психология", "Социальная педагогика", "Педагогика" / В. С. Мухина. - 12-е изд., стер. - М. : Академия, 2009. - 638 с. - (Высшее образование).
54. Обозов Н. Н. Психология взрослого человека / Н. Н. Обозов.-СПб., 1995.-65 с.
55. Обухова Л. Ф. Возрастная психология / Л. Ф. Обухова. -М., 2001.-442 с.
56. Осипова А. А. Общая психокоррекция : учеб. пособ. для студ. вузов / А. А. Осипова. - М.: ТЦ "Сфера", 2000. -512 с.
57. Особенности обучения и психического развития школьников 13-17 лет / под ред. И. В. Дубровиной. - М.: Педагогика, 1988.- 190 с.
58. Островская Л. Ф. Педагогические ситуации в семейном воспитании дошкольников / Л. Ф. Островская. - М. : Просвещение, 1990. -160 с.
59. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самот. роботи студ. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К. : Ака-демвидав, 2011. - 373 с.
60. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К. : Академвидав, 2008. - 432 с.
61. Павелків Р. В. Короткий довідник з дитячої психології / Р.В. Павелків, О. П. Цигипало. - Рівне, 2008. - 55 с.

62. Павелків Р. В. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, М. М. Заброцький. - Рівне, 2003. - 297
63. Павелків Р. В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці : монографія / Р. В. Павелків. - Рівне : Волин. обереги, 2004. - 248 с.
64. Пасічник І. Д. Мислительна діяльність учнів на уроках математики : метод. рек. / І. Д. Пасічник, Я. А. Пасічник. - Л., 1992. - 146 с.
65. Першина Л. А. Возрастная психология / Л. А. Першина. - М. : Альма Матер : Академ, проект, 2005. - 255 с. - (Учебное пособие для вузов).
66. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка : пер. с фр. и англ. / Ж. Пиаже. - М. : Педагогика-Пресс, 1994. - 528 с.
67. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. - К. : Академвидав, 2006. - 456 с.
68. Поніманська Т. І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку / Т. І. Поніманська. - Рівне : РДГУ, 2006. - 364 с.
69. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. - Суми, 2007. - 330 с.
70. Психология возрастных кризисов : хрестоматія / сост. К. В. Сельченко. - Минск. : Харвест ; М. : АСТ, 2002. - 500 с.
71. Психология одаренности детей и подростков / под ред. Н. С. Лейтеса. - М. : Академия, 2000. - 336 с.
72. Регуш Л. А. Проблемы психического развития. От рождения до пожилого возраста / Л. А. Регуш. - СПб. : Речь, 2006. - 318 с.
73. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. - К. : Академвидав, 2006. - 360 с.
74. Смирнова Б. О. Психология ребенка от рождения до 7 лет / Б. О. Смирнова. - М. : Школа-Пресс, 1997. - 383 с.
75. Сорокоумова А. Е. Возрастная психология : [учеб. пособие] / А. Е. Сорокоумова. - СПб. : Питер, 2009. - 207 с. - (Краткий курс).
76. Тульчинский М. М. Особенности социально-психологической работы с людьми позднего возраста / М. М. Тульчинский // Психология в обучении социальной работе: программы и технологии / под ред. : С. А. Беличевой, В. С. Трохтия. - М., 1998.
77. Феноменологія морального розвитку особистості : детермінація, механізми, генезис : монографія / під ред. Р. В. Павелківа, Н. В. Корчакової. - Рівне : Вол. обереги, 2009. - 368 с.
78. Фурманов И. А. Детская агрессивность: психодиагностика и коррекция / И. А. Фурманов. - Минск : Ильин В. П., 1996. - 192 с.
79. Хрестоматія по детской психологии / под ред. Г. В. Бурменской. - М., 1996.
80. Шаповаленко И. В. Возрастная психология. (Психология развития и возрастная психология) / И. В. Шаповаленко. - М. : Гардарики, 2005. - 349 с.
81. Швалб Ю. М. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. вузов / Ю. М. Швалб, И. Ф. Муханова ; Киев. нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко, Макеев, экономико-гуманитар. ин-т. - Донецк : Норд-пресс, 2005. - 304 с.

82. Шихи Г. Возрастные кризисы ступени личностного роста : пер. с англ. / Г. Шихи. - СПб. : Каскад, 2005. - 434 с.
83. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини : навч. посіб. / О. П. Щотка ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.
84. Эберлейн Г. Страхи здоровых детей / Г. Эберлейн. - М. : Знание, 1981.- 192 с.
85. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д.Б.Эльконин. -М. : Педагогика, 1989. - 554 с.
86. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. - М. : Педагогика, 1978. - 304 с.
87. Эриксон Э. Идентичность: юность, кризис / Э. Эриксон. -М., 1996.-344 с.
88. Scheie K. W. The impact of longitudinal studies on understanding development from young adulthood to old age / K. W. Schaie // International Journal of Behavioral Development - 2000 - № 24.-P. 267-275

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття «психічного розвитку».
2. Співвідношення понять «зростання», «розвиток», «дозрівання».
3. Парадокси психічного розвитку.
4. Характеристики психічного розвитку.
5. Поняття «психологічного віку». Структура віку.
6. Поняття про завдання розвитку у певному віці.
7. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність.
8. Вікові психологічні новоутворення. «Вікова криза». Динаміка вікової кризи.
9. Проблема методу дослідження психічного розвитку.
- 10.Констатуюча та формуюча стратегії дослідження.
- 11.Метод спостереження. Особливості методу спостереження та вимоги до нього.
- 12.Експеримент у психології розвитку, його види.
- 13.Основні форми констатуючого експерименту: «подовжній» і «поперечний» зрізи.
- 14.Метод формуючого експерименту.
- 15.Психоаналітичні дослідження психічного розвитку. Однофакторні теорії.
- 16.Уявлення про психічний розвиток у роботах С. Холла (теорія рекапітуляції).
- 17.Уявлення про психічний розвиток у роботах Дж. Локка (теорія «чистої дошки»).
- 18.Розуміння значіння оточення у біхевіоризмі.
- 19.Класичний психоаналіз (ортодоксальний).
- 20.Теорія та періодизація З. Фрейда. Етапи психосексуального розвитку.
- 21.Сучасні дослідження психічного розвитку у психоаналітичному напрямі. Роботи А. Фрейд, М. Кляйн, Ф. Дольто.
- 22.Теорія і періодизація Е. Еріксона (неопсихоаналіз).
- 23.Етапи психосоціального розвитку. Егоїдентичність.
- 24.Теорія та періодизація Ж. Піаже.

25. Особливості дитячого мислення та уявлення про світ. Мислення та мова.
26. Проблема егоцентричної мови (Ж. Піаже, Л. С. Виготський).
27. Сучасне розуміння егоцентричної мови.
28. Основні детермінанти інтелектуального розвитку в концепції Ж. Піаже. Стадії розвитку інтелекту в онтогенезі.
29. Поняття «операції». «Феномен збереження».
30. Культурно-історична теорія психічного розвитку Л.С. Виготського.
31. Роль присвоєння соціально-історичного досвіду.
32. Соціальне оточення як джерело психічного розвитку дитини.
33. Умови психічного розвитку.
34. Закони психічного розвитку
35. Основне питання психічного розвитку.
36. Закон «зони найближчого розвитку».
37. Теоретичне та практичне значення поняття «зона найближчого розвитку».
38. Спосіб вимірювання зони найближчого розвитку.
39. Закон розвитку вищих психічних функцій (Л. С. Виготський).
40. Закон системної та смислової побудови свідомості (Л. С. Виготський).
41. Закон провідної ролі навчання у розвитку (Л. С. Виготський).
42. Закон «сензитивних періодів».
43. Закон нерівномірності розвитку.
44. Закон провідної діяльності.
45. Закон чергування періодів.